

Ústav historických věd, Filozofická fakulta Univerzity Pardubice

Diplomová práce Bc. Helena Staufčíková

Oponentský posudek

Diplomová práce Bc. Heleny Staufčíkové „*Věznice v Brně na Cejlu jako součást komunistického represivního systému*“ se věnuje problematice vězeňství v období komunistického režimu v Československu na příkladu věznice na Cejlu v Brně. Autorka pokračuje v odborném zaměření, neboť již ve své bakalářské práci se věnovala podobnému tématu, konkrétně věznici v Uherském Hradišti v období 50. let.

Uvedená diplomová práce je jedním z prvních pokusů o ucelenější zpracování historie věznice v Brně na Cejlu pro období od nástupu komunistického režimu v Československu v roce 1948 až do jejího zrušení roku 1956. Práce je přínosná především z hlediska snahy o zmapování a představení způsobu vnitřního fungování, personálního obsazení a stavu vybavení uvedeného vězeňského zařízení.

Práce je přehledně řazena do pěti základních kapitol, které jsou dále členěny do množství podkapitol. Na závěr je přiložena rozsáhlá obrazová příloha, která sugestivním způsobem dokumentuje, mimo jiné, současný stav objektu bývalé věznice.

První kapitola diplomové práce se stručně zabývá historií věznice od jejího založení až po nástup komunistického režimu v bývalém Československu. Ve druhé kapitole se práce věnuje uchopení moci komunistickou stranou a veškerým zásadním změnám, kterými prošel vězeňský systém, jenž KSČ přizpůsobila svým potřebám a záměrům ve snaze ovládnout společnost a zlikvidovat jakoukoliv opozici. Ve třetí kapitole autorka seznamuje čtenáře s osudy vybraných vězňů a představitelů protikomunistických skupin, kteří prošli věznicí na Cejlu. Čtvrtá kapitola se zabývá zařazením věznice v rámci vězeňského systému po únorovém převratu, způsobem správy, každodenním fungování, předpisy a personálním obsazením. Pátá kapitola je věnována nejtragičtější části historie, a to popraveným na Cejlu z politických důvodů po roce 1948, z nichž se autorka podrobněji zabývá případy celkem šesti osob.

Z formálního hlediska splňuje práce veškeré požadavky a je téměř prosta překlepů (až na několik výjimek na s. 1, 4, 17; dále u pozn. č. 9, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 24) a gramatických chyb. Je třeba ocenit snahu autorky o primární archivní výzkum, kdy při zpracování tématu vycházela především z materiálů uložených v Archivu bezpečnostních složek (ABS), z dokumentů uložených v Národním archivu (NA) a v Moravském zemském archivu (MZA).

Dále také využila metodu orální historie. V tomto případě autorka vyhledala a oslovila, což je třeba zvláště zdůraznit, několik bývalých vězňů a pamětníků, s nimiž nahrála rozhovory, popřípadě vycházela ze záznamů nahrávek s pamětníky dostupných v databázi Paměť národa. Autorka prokázala také dobrý přehled o základní literatuře k problematice vězeňství a vytěžila prakticky veškerou dostupnou literaturu k tématu věznice na Cejlu.

Předložená diplomová práce má však několik nešvarů.

V práci především postrádám využití materiálů ABS z fondu Inspekce ministra vnitra ČSSR (f. A 8). Jen namátkou: k případu Leopolda Doležala (s. 117–121) se vztahuje spis inv. j. 1378 z uvedeného fondu a další dokumenty.

V části práce věnující se „odbojovým skupinám“ (s. 44–56) a „vězňům solitérům“ (s. 57–63) čerpá autorka informace prakticky výhradně ze vzpomínek pamětníků, bez nutné komparace s archivními dokumenty. Především postrádám využití materiálů ABS ze Sbírký Správa vyšetřování StB, vyšetřovací spisy Brno. Jen namátkou: k „odbojové skupině“ Břetislav Jeník a spol. (s. 44–48) lze dohledat minimálně vyšetřovací spis a. č. V-479 BN; k případu Julie Hruškové (s. 59–61) lze dohledat vyšetřovací spis a. č. V-350 BN a pro pozdější období například spis PO (tzv. prověřované osoby) reg. č. 28190, a další.

V rámci řádného zpracování tématu se dále nabízí možnost využít Vězeňské spisy dislokované v NA, nebo rehabilitační soudní spisy Krajského soudu v Brně ze 60. let, které obsahují v mnoha případech záznamy o výkonu trestu, popřípadě vyjádření a komentáře o způsobu výkonu vyšetřovací vazby konkrétních osob. Dále by měla autorka prověřit možnost využití materiálů dislokovaných ve fondech v Moravském zemském muzeu Brno.

Za problematický lze označit způsob citování archivních fondů. U některých zásadních informací zcela chybí citace zdroje, odkud je autorka čerpala. Jen namátkou: s. 26, pozn. č. 150; s. 28, pozn. č. 162, pozn. č. 168, aj. U řady citací a komentářů jsou neúplné citace zdrojů (např. jen s uvedením kartonu). V případě využívání rozsáhlých soudních nebo vyšetřovací spisů je nutné u odborných textů odkazovat co nejpřesněji, tedy i s uvedením konkrétní strany dokumentu nebo folia, což autorka ve větší části práce nedodrhuje. Jen namátkou: s. 117, pozn. č. 778; s. 119, pozn. č. 789; s. 120, pozn. č. 799, pozn. č. 800, aj.

Obdobně by mělo být postupováno při citování a odkazování na záznamy rozhovorů s pamětníky, čili uvedení přesné stopáže záznamu, což autorka také nedodrhuje.

I přes uvedené výtky předložená diplomová práce splňuje požadavky kladené na absolventskou práci.

Doporučuji ji k obhajobě a hodnotím známkou velmi dobře (tedy stupněm C).

V případě publikování, nebo při dalším pokračování výzkumu, považuji ovšem za nezbytně nutné doplnit heuristiku a upřesnit způsob citování a odkazů na archivní dokumenty.

Zdeněk Homola

V Pardubicích, dne 13. května 2018